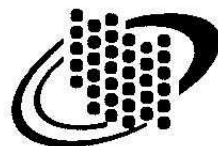

نظام پایش شاخصهای
فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
سازمان فناوری اطلاعات ایران

تحلیل نتایج

طرح آمارگیری بر خورداری خانوارها و استفاده افراد از فناوری

اطلاعات و ارتباطات ۱۳۹۴

از مجموعه گزارش‌های

نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور

با همکاری:

شرکت پردازش داده‌ها

اسفندماه ۱۳۹۵

عنوان و نام پدیدآور	: تحلیل نتایج طرح آمارگیری برخورداری خانوارها و استفاده افراد از فناوری اطلاعات و ارتباطات / سازمان فناوری اطلاعات
مشخصات نشر	: تهران: سازمان فناوری اطلاعات ایران، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۳ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
فروست	: ... مجموعه گزارش‌های نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۶۶-۲۰-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: مرکز برنامه ریزی و نظارت راهبردی فناوری اطلاعات
موضوع	: اینترنت و خانواده‌ها-ایران
موضوع	: Internet and families--Iran
موضوع	: اینترنت و خانواده‌ها-ایران-آمار
موضوع	: Internet and families--Iran--Statistics
موضوع	: تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات-ایران-جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Information and communications technology--Social aspects--Iran*
موضوع	: تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات-ایران-جنبه‌های اجتماعی-آمار
موضوع	: Information and communications technology--Social aspects--Iran--Statistics*
شناسه افزوده	: سازمان فناوری اطلاعات ایران
شناسه افزوده	: Information Technology organization of Iran
رده بندی کنگره	: HQ۷۹۹/۲/الف ۹ت۳ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۰۰۴/۶۷۸۰۸۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۸۹۴۸۴

تحلیل نتایج طرح آمارگیری برخورداری خانوارها و استفاده افراد از فناوری اطلاعات و ارتباطات

• ناشر: سازمان فناوری اطلاعات ایران

• تعداد صفحات: ۲۲۳ صفحه

• نوبت چاپ: اول

• شمارگان: ۵۰۰

• قیمت: رایگان، غیرقابل فروش

پیشگفتار

در طی چند دهه گذشته، اقتصاد، فرهنگ و امنیت ملی محورهای کلیدی برنامه توسعه اغلب کشورها بوده- اند. در سالیان اخیر، کشورها در برنامه‌های توسعه خود به فناوری‌های نوین مانند فناوری نانو، زیست‌فناوری و فناوری اطلاعات و ارتباطات و موضوعاتی مانند توسعه پایدار، محیط زیست و سرمایه انسانی نیز توجه ویژه‌ای داشته‌اند. از سوی دیگر، خدمات، صنعت و کشاورزی سه قطب کلان اقتصادی محسوب می‌شوند که حوزه خدمات تنها حوزه‌ای است که با اصلاح نظام خدمات، استفاده از کاربردهای فناوری و ایجاد کسب‌وکارهای نوین در آن، می‌توان شاهد افزایش بهره‌وری و اشتغال در سطح جامعه بود. هم‌اکنون، نقش تحولی فناوری در اقتصاد جهان امری پذیرفته شده است. در این میان، فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان یک فناوری کلیدی و توانمندساز در راستای دستیابی به اهداف کلان توسعه ملی و همچنین اهداف بین-المللی مانند اهداف توسعه پایدار، Connect 2020 نقش محوری ایفا می‌کند. اکنون از ایجاد اینترنت حدود ۳۰ سال گذشته است و کمتر از دو دهه توجه دنیا به این مطلب جلب شده است که عصر جدید مبتنی بر توانمندی دولت‌ها در استفاده از این فناوری است. شناخت این فرصت‌ها و تحولات جهانی برای حفظ منافع کشورها امری واجب است و غفلت از تحولات جهانی موجب کندی رشد و زیان‌های راهبردی در هر کشور می‌گردد.

بر همین اساس، در بسیاری از راهبردها و سیاست‌های ملی، فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان عاملی توانمندساز در حوزه‌هایی مانند اشتغال، آموزش، سلامت، حکمرانی و کسب‌وکار در نظر گرفته می‌شود. با اتکا به فناوری و نوآوری می‌توان اشتغال و درآمدهای ملی را افزایش داد. صنعت امروز کشور نیازمند فناوری، مهارت و کارآمدی برای همگام‌شدن با توسعه است. در ده سال آینده، نبرند یک جهش بزرگ در توسعه کشور هستیم و در همین راستا، دولت جمهوری اسلامی ایران، فناوری اطلاعات و ارتباطات را مؤلفه‌های زیرساختی به‌وجودآوردن این جهش بلند در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور می‌داند و این انتظار می‌رود که فناوری اطلاعات و ارتباطات در نقش یک توانمندساز و همچنین در نقش یک بخش اقتصادی کلیدی، به ارائه سریع، خدمات با کیفیت، همه‌گیر و مقرون به‌صرفه در هر زمان و هر مکان به تمامی ذی-نفعان جامعه اطلاعاتی کمک نماید و سهم خود را در تولید ناخالص داخلی کشور افزایش دهد.

با توجه به مطالب ذکرشده، برنامه ملی فناوری اطلاعات کشور با دیدی جهانی و با رویکرد بازارمحور و تعامل بین‌المللی و مشارکت بخش خصوصی تدوین شده است. بر این اساس، طی سال‌های آینده، شاهد گردش سرمایه چندین میلیارد دلاری در حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات خواهیم بود که تنها یک‌سوم آن از سوی دولت سرمایه‌گذاری خواهد شد و مابقی با مشارکت بخش خصوصی عملیاتی می‌شود. این اعتقاد وجود دارد که حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات به واسطه توانمندی‌هایی که در توسعه اقتصادی، رشد تولید

ناخالص داخلی و ایجاد اشتغال دارد، یک نقطه طلایی به منظور سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. سنجش و پایش عملکرد حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور و بررسی تأثیرات این فناوری در دستیابی به اهداف توسعه ملی و بخشی موضوعی است که در طی سالیان اخیر مورد توجه سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران جمهوری اسلامی ایران بوده است و به‌منظور سامان‌دهی و انجام مستمر این پایش و ارائه گزارش‌های تحلیلی آن به مراجع ذی‌ربط، بر اساس تبصره ۳ ماده ۴۶ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف شده است که برای ارزیابی شاخص‌ها و وضعیت در ابعاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات را تدوین و عملیات پایش را بصورت سالیانه اجرا نماید.

مجموعه‌ای از نشانگرها و آمارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در این نظام، از طریق آمارگیری‌های تخصصی خانوار به‌دست می‌آید. آمارگیری‌های خانوار بینشی با ارزش در رابطه با چگونگی و محل دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات و استفاده از آن ارائه و به ارزیابی تأثیرات فناوری اطلاعات و ارتباطات بر روری زندگی مردم کمک می‌کنند. به همین خاطر این آمارگیری‌ها منبع با ارزشی از آمارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات هستند. داده‌های مبتنی بر آمارگیری‌های خانوار برای نظارت بر اهداف ملی و بین‌المللی توسعه مانند اهداف توسعه‌ی پایدار (Sustainable Development Goal)، شاخص‌های توسعه‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات (ITU IDI)، آمارهای شبکه‌ای (WEF)، توسعه‌ی دولت الکترونیکی (EGDI) و Connect 2020 Agenda مورد نیاز هستند.

بر این اساس، سازمان فناوری اطلاعات ایران پیرو تفاهم‌نامه همکاری با مرکز آمار ایران انجام طرح آمارگیری «برخورداري خانوارها و استفاده‌ی افراد از فناوری اطلاعات و ارتباطات» در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴ را طی قراردادی به مرکز آمار ایران به عنوان نهاد تخصصی آمارهای رسمی کشور واگذار نمود. آمارگیری میدانی آخرین اجرای این طرح در کل کشور توسط مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۴ به انجام رسید و نتایج آن در مرداد ماه ۱۳۹۵ توسط مرکز آمار ایران نهایی گردید. این نشریه، گزارش نهایی این طرح آمارگیری است که بر اساس آخرین توصیه‌های ذکر شده‌ی اتحادیه‌ی بین‌المللی مخابرات به انجام رسیده است. در این آمارگیری، علاوه بر ۱۹ شاخص تعریف‌شده در راهنمای «اتحادیه‌ی بین‌المللی مخابرات» (ITU)، بر اساس تصمیم‌گیری‌ها و پیشنهادهای «گروه کارشناسی شاخص‌های خانواری فناوری اطلاعات و ارتباطات» (EGH) در سال ۲۰۱۵، دو شاخص دیگر (دلایل عدم استفاده از تلفن همراه و سفارش یا خرید کالا و خدمات از طریق اینترنت)، به مجموعه‌ی شاخص‌ها افزوده شده است.

یکی از تصمیم‌های اتخاذشده در مرکز برنامه‌ریزی و نظارت فناوری اطلاعات سازمان فناوری اطلاعات ایران به‌عنوان مجری نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور تحلیل نتایج آمارگیری انجام شده

بوده است. در تحلیل این نتایج سعی شده است تا برای هر نشانگر مدل‌های تحلیلی در نظر گرفته شده و نتایج حاصل بر مبنای مدل تحلیلی تدوین شده مورد بررسی قرار گیرد. تحلیل نتایج آمارگیری‌های تخصصی و سرشماری‌ها، یکی از نیازهای اساسی کشور است که در مقطع کنونی که آغاز برنامه ششم توسعه است، می‌تواند در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور بسیار مفید واقع گردد.

سازمان فناوری اطلاعات ایران

www.ketab.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	ج
تقدیر و تشکر.....	ز
خلاصه مدیریتی.....	۲۳
مقدمه.....	۲۷
فصل ۲.....	۳۱
فرآیند تحلیل نتایج طرح آمارگیری بر خور داری خانوارها و استفاده افراد از فناوری	
اطلاعات و ارتباطات.....	۳۱
جمع بندی.....	۳۴
فصل ۳.....	۳۵
تحلیل توصیفی طرح آمارگیری بر خور داری خانوارها و استفاده افراد از فناوری	
اطلاعات و ارتباطات.....	۳۵
بخش اول - بر خور داری خانوارها از فناوری اطلاعات و ارتباطات.....	
۳۶.....	
وضعیت کلی بر خور داری خانوارهای کشور از فناوری اطلاعات و ارتباطات.....	
۳۸.....	
بر خور داری خانوارها از رادیو و تلویزیون در محل سکونت به تفکیک استان.....	
۳۹.....	
بر خور داری خانوارها از تلفن در محل سکونت.....	
۴۰.....	
بر خور داری خانوارها از رایانه.....	
۴۱.....	
بر خور داری خانوارها از اینترنت.....	
۴۳.....	
بر خور داری خانوارها از اینترنت در محل سکونت بر حسب نوع دسترسی به تفکیک استان.....	
۴۴.....	
بر خور داری خانوارها از تلویزیون چندمجرایی در محل سکونت به تفکیک استان.....	
۴۵.....	
هزینه های فناوری اطلاعات و ارتباطات خانوارهای کشور به تفکیک استان.....	
۴۷.....	
بخش دوم - استفاده افراد از فناوری اطلاعات و ارتباطات.....	

وضعیت استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات جمعیت ۶ سال و بیشتر کشور.....	۴۷
وضعیت مالکیت و استفاده از تلفن همراه جمعیت کشور.....	۵۰
وضعیت استفاده از رایانه جمعیت کشور.....	۵۷
وضعیت استفاده از اینترنت جمعیت کشور.....	۵۹
وضعیت محل‌های دسترسی کاربران به اینترنت در کشور.....	۶۱
نوع فعالیت‌های اینترنتی کاربران اینترنت کشور.....	۶۱
وضعیت تناوب استفاده کاربران اینترنت کشور.....	۶۴
وضعیت مهارت‌های رایانه‌ای و اینترنتی افراد.....	۶۸
انواع ابزارهای قابل اتصال و شبکه‌های دسترسی به اینترنت از سوی کاربران.....	۷۲
بررسی دلایل عدم استفاده از اینترنت جمعیت غیرکاربران اینترنت کشور.....	۷۷
انواع کالاها و خدمات خریداری شده یا سفارش داده شده از سوی کاربران اینترنت کشور در ۳ ماه اخیر.....	۸۲
جمع‌بندی.....	۸۴
فصل ۴.....	۸۵
بررسی‌ها و تحلیل‌های تکمیلی بر مبنای داده‌ها و نتایج طرح.....	۸۵
مقدمه.....	۸۵
توانایی دیجیتالی کاربران اینترنت.....	۸۵
تعیین میزان آمادگی کاربران در دریافت خدمات الکترونیکی.....	۹۰
حوزه دولت و مشارکت الکترونیک.....	۹۱
حوزه تجارت الکترونیک.....	۹۱
حوزه آموزش الکترونیک.....	۹۳
تحلیل وضعیت کاربری حوزه‌های خدمت بر مبنای فعالیت‌های اینترنتی کاربران.....	۹۳
وضعیت محتوای الکترونیکی کشور بر مبنای متدولوژی شاخص جامعه و اقتصاد دیجیتالی.....	۹۷
تحلیل وضعیت فعلی محتوای الکترونیک کشور.....	۹۷
سبب سرویس‌های الکترونیکی کاربران.....	۹۹

۱۰۱.....	سبد سرویس کاربران اینترنت.....
۱۰۲.....	تشریح و تحلیل نتایج سبد سرویس کاربران اینترنت.....
۱۰۵.....	بررسی موانع و دلایل عدم استفاده از تلفن همراه و اینترنت از سوی خانوارها و افراد.....
۱۰۵.....	رابطه با شهری یا روستایی بودن خانوار و عضو بالای ۱۵ سال با عدم نیاز به اینترنت.....
۱۰۶.....	رابطه بین هزینه تجهیزات و خدمات با عدم استفاده از اینترنت.....
۱۰۶.....	رابطه نگرانی از نبودن امنیت و حریم خصوصی با عدم استفاده از اینترنت.....
۱۰۷.....	مسئله محتوای الکترونیکی و عدم استفاده از اینترنت.....
۱۰۸.....	روابط بین عدم استفاده از تلفن همراه و مشخصات افراد.....
۱۱۱.....	روابط بین عدم استفاده از اینترنت و مشخصات افراد.....
۱۱۴.....	جمع‌بندی.....
۱۱۵.....	فصل ۵.....
	شناسایی و تحلیل عوارض و کاستردهای برخورداری و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات
۱۱۵.....	ارتباطات.....
۱۱۶.....	روندها و موارد بحرانی شناسایی‌شده.....
۱۱۶.....	بخش اول- روندهای مرتبط با میزان دسترسی و کاربری.....
۱۱۹.....	بخش دوم- روندهای مرتبط با نوع استفاده از اینترنت.....
۱۲۱.....	بخش سوم- روندهای مرتبط با مهارت‌های کاربران.....
۱۲۲.....	بخش چهارم- روندهای مرتبط با هزینه فاوای خانوارها.....
۱۲۳.....	بخش پنجم- روندهای مرتبط با استفاده کاربران از ابزارهای قابل حمل و شبکه دسترسی به اینترنت.....
۱۲۶.....	بخش ششم- روندهای مرتبط با دلایل عدم استفاده از اینترنت.....
۱۲۹.....	بخش هفتم- روندهای مرتبط با استفاده تلفن همراه.....
۱۳۱.....	بخش هشتم- روندهای مرتبط با نوع سفارشات و خرید خدمات از سوی کاربران اینترنت.....
۱۳۴.....	پروفايل دسترسی، کاربری و مهارت فناوری اطلاعات و ارتباطات استان‌ها.....
۱۴۷.....	جمع‌بندی.....

فصل ۶.....	۱۴۹
------------	-----

راهکارهای ارتقای برخورداری خانوارها و استفاده افراد از فناوری اطلاعات و ارتباطات..... ۱۴۹

متدولوژی تحلیل.....	۱۴۹
---------------------	-----

اجرای روند تحلیل.....	۱۵۱
-----------------------	-----

وضعیت موجود و روند گذشته.....	۱۵۱
-------------------------------	-----

کلان‌روندها و روندها.....	۱۵۶
---------------------------	-----

طراحی سناریوها.....	۱۶۴
---------------------	-----

جمع‌بندی.....	۱۷۴
---------------	-----

فصل ۷.....	۱۷۵
------------	-----

جمع‌بندی.....	۱۷۵
---------------	-----

پیوست‌ها.....	۱۷۶
---------------	-----

پیوست یک - شناسنامه طرح آمارگیری دسترسی خانوارها به فناوری اطلاعات و ارتباطات.....	۱۷۶
--	-----

پیوست دو- نمونه طرح آمارگیری.....	۱۸۲
-----------------------------------	-----

پیوست سه - معرفی نشانگرهای فناوری خانوارها و افراد.....	۱۸۵
---	-----

نشانگر نسبت دسترسی خانوارها به رادیو.....	۱۸۶
---	-----

نشانگر نسبت خانوارهای دارای تلویزیون.....	۱۸۷
---	-----

نشانگر نسبت خانوارهای دارای تلفن.....	۱۸۸
---------------------------------------	-----

نشانگر نسبت خانوارهای دارای کامپیوتر.....	۱۸۹
---	-----

نشانگر نسبت استفاده از کامپیوتر.....	۱۹۱
--------------------------------------	-----

نشانگر خانوارهای دارای دسترسی به اینترنت.....	۱۹۲
---	-----

نشانگر ضریب نفوذ اینترنت.....	۱۹۳
-------------------------------	-----

نشانگر ضریب نفوذ اینترنت بر مبنای مکان استفاده.....	۱۹۴
---	-----

نشانگر ضریب نفوذ اینترنت بر مبنای نوع فعالیت.....	۱۹۵
---	-----

نشانگر نسبت استفاده از تلفن همراه.....	۱۹۶
--	-----

- نشانگر نسبت استفاده خانوارها از اینترنت بر مبنای نوع خدمات..... ۱۹۶
- نشانگر ضریب نفوذ اینترنت بر مبنای تعداد دفعات استفاده..... ۱۹۸
- نشانگر نسبت خانوارهای دارای تلویزیون چندکاناله..... ۱۹۹
- نشانگر موانع دسترسی خانوارها به اینترنت..... ۲۰۰
- نشانگر مهارت‌های افراد در ICT بر مبنای نوع مهارت‌ها..... ۲۰۱
- نشانگر هزینه خانوارها در فناوری اطلاعات و ارتباطات..... ۲۰۲
- پیوست چهار- شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات..... ۲۰۳
- چارچوب مفهومی..... ۲۰۵
- انتخاب نشانگرهای و فوایدهای آماری ایجاد شاخص توسعه فاوا..... ۲۰۵
- مقایسه وضعیت شاخص توسعه و ارتباطات خاص‌های آن در ایران و سایر کشورها..... ۲۰۶
- پیوست پنج- چارچوب توانایی دیجیتال..... ۲۱۲
- پیوست شش- معرفی ساختار شاخص جامع اقتصاد دیجیتالی..... ۲۱۵
- پیوست هفت- روابط یا قواعد انجمنی..... ۲۱۸
- پیوست هشت- مورد کاوی راهکارهای ارتقای توانایی و مهارت‌های دیجیتالی..... ۲۱۹
- مطالعات موردی ارتقای آموزش و توانایی‌های دیجیتال..... ۲۲۰